

3. Melby A. K. Translation Technology: Past, Present, and Future. Translation and Translating in the 21st Century. 2010. P. 1–15. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED513879.pdf> (дата звернення: 24.05.2026).
4. Wang M., Zheng Y. The Application of Artificial Intelligence in Translation Teaching. Proceedings of the 2018 International Conference on Management, Silk Road Culture and Economy (MSC 2018). 2018. Vol. 280. P. 556–559. URL: <https://www.atlantispress.com/proceedings/msc-18/55909743> (дата звернення: 24.05.2026).
5. Кузик М. В. Професійна підготовка майбутніх філологів-перекладачів засобами інформаційно-комунікаційних технологій. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Філологічна, 2019. Вип. 7 (75). С. 132–135. URL: <https://reposit.nupp.edu.ua/files/original/76/16215/7da79428e03b1447e0e0259090947574afa3eea4.pdf> (дата звернення: 24.05.2026).

Івахненко Антоніна

*кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри перекладознавства імені Миколи Лукаша
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Україна, м. Харків*

ВИДИ ВПРАВ І ЗАВДАНЬ У НАВЧАННІ УСНОГО ПЕРЕКЛАДУ ОНЛАЙН

Перш за все, слід зазначити, що під усним перекладом в цілях даної доповіді ми розуміємо кілька видів діяльності, а саме: а) переклад з аркушу; б) усний послідовний переклад; в) усний синхронний переклад. На кожному занятті студенти практикують всі три види усного перекладу, поступово переходячи від найпростішого (переклад з аркуша) до найскладнішого (синхронний переклад). Розглянемо, які підготовчі вправи застосовуються для кожного виду такої діяльності.

Переклад з аркушу як такий широко застосовується в ситуаціях, де необхідне швидке й точне перетворення письмової інформації в усну форму. Ця гібридна діяльність поєднує в собі елементи розуміння прочитаного, усного мовлення та перекладацької компетентності, тим самим слугуючи ефективним мостом між письмовим і усним перекладом. З цієї причини ми починаємо заняття з нього. Але перекладу з аркушу також передують різноманітні завдання «для розігріву».

Спочатку студенти виконують низку підготовчих вправ, спрямованих на розвиток необхідних когнітивних та мовних навичок. По-перше, вони працюють із ключовими словами: студентам пропонується обмежений набір лексичних одиниць і очікується відтворення повного тексту, що сприяє

розвитку пам'яті та контекстуального мислення. По-друге, використовуються вправи на передбачення, під час яких студенти прогнозують зміст на основі фрагментів тексту, що з'являються на екрані. Це розвиває навички прогнозування, що є надзвичайно важливим умінням для усного перекладу.

Особлива увага приділяється проблемним сферам. Лексичні вправи зосереджуються на термінології в межах конкретних тематичних областей. Граматичні та синтаксичні перетворення навчають студентів перебудовувати речення відповідно до норм мови перекладу. Вправи на перефразування розвивають гнучкість та здатність передавати зміст за допомогою альтернативних виразів. Крім того, завдання на адаптацію вчать студентів пристосовувати переклад до потреб цільової аудиторії шляхом стиснення, розширення або уточнення інформації, що містилася в тексті оригіналу. Ці навички додатково закріплюються під час роботи з мікротекстами, насиченими такими завданнями.

Потім починається робота з різними текстами. Спочатку студенти виконують переклад слайдів презентації на задану тему, що знайомить їх зі структурованим та лаконічним дискурсом. Далі йде переклад з листа статичного тексту, де візуальна інформація залишається незмінною. Лише після цього студентам пропонується переклад з аркушу тексту, що рухається. Для цього використовується онлайн-платформа Scroller, яка знаходиться у відкритому доступі за адресою <https://scroller.dipintra.it/>.

Підготовчі вправи до усного послідовного перекладу являють собою обговорення тематики заздалегідь підготовлених викладачем текстів у форматі питання та відповіді для активізації словника та фонових знань студентів. Після цього студенти працюють в парах: один говорить на задану тему впродовж однієї хвилини, а інший перекладає послідовно; потім студенти міняються. Після цього студенти слухають підготовлений викладачем текст і повністю перекладають його послідовно.

Підготовчі вправи до синхронного перекладу включають класичні вправи зі snowball repetition на проблемні місця тексту (власні назви, терміни, дати тощо) та shadowing. Крім того, пропонується також робота в групі (один студент розповідає щось на задану тему, інші по черзі перекладають синхронно; для цього використовується корпоративний Zoom із можливістю виконання усного перекладу). Після цього студенти вже переходять до синхронного перекладу всього підготовленого перекладачем тексту.

Хочу зазначити, що впродовж однієї пари, звісно, неможливо залучити всі підготовчі вправи, але вони варіюються в залежності від потреб конкретної групи студентів. Причому, проблемні місця корегуються майже миттєво, адже послухавши переклади і зрозумівши проблемний момент, викладач може створити текст, насичений відповідними особливостями, за допомогою штучного інтелекту, і відразу запропонувати студентам перекласти його з аркуша. Або ж трансформувати письмовий текст в усний за допомогою платформи ElevenLabs або будь-якої іншої і запропонувати

перекласти створений на ній аудіотекст на слух. Також варіюється розмір аудіотекстів, що пропонуються на переклад. У першому семестрі обсягом тексту для послідовного перекладу складає 5-7 хвилин, а синхронного – до 5 хвилин. У кінці другого семестру послідовний текст пропонується обсягом 15 хвилин, синхронного – 10.

Кравець Світлана

*кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри теорії і практики перекладу
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
Тернопіль, Україна*

МІЖКУЛЬТУРНІ РИЗИКИ МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ БРИТАНСЬКИХ РЕАЛІЙ: АНАЛІЗ ПОМИЛОК І ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Актуальність дослідження. Стрімкий розвиток систем машинного перекладу (МП) та нейромережових моделей суттєво оптимізував процес міжмовної комунікації. Проте деформація соціокультурного контексту залишається однією з ключових проблем автоматизованого перекладу. Особливої ваги це набуває під час відтворення британських реалій (культуронімів), які мають глибоке історичне підґрунтя й вимагають від перекладача не просто лінгвістичної, а лінгвокраїнознавчої компетенції.

Контекст є ще однією важливою перешкодою для МП. Технології машинного перекладу традиційно працюють із відокремленими одиницями (слова чи фрази), що не завжди враховує значення цих одиниць у більш широкому контексті. Машина часто не можуть правильно інтерпретувати іронію чи метафору, властиві людській мові [1].

Мета роботи — виявити специфіку міжкультурних ризиків під час функціонування систем машинного перекладу, класифікувати типові помилки алгоритмів при відтворенні британських реалій шляхом компаративного аналізу рушіїв Google Translate, DeepL і ChatGPT, та окреслити стратегії їх нівелювання.

Британські культуроніми є гетерогенною групою лексики, що відображає унікальний історико-суспільний досвід етносу, через що вони часто позбавлені прямих еквівалентів у мові перекладу. Спираючись на базову класифікацію реалій у вітчизняному перекладознавстві [2] та дослідження сучасних авторів [4], проблемні семантичні групи лексики Великої Британії доцільно поділити на такі категорії: суспільно-політичні та адміністративні реалії (напр., Whitehall, Chancellor of the Exchequer, Whips); соціокультурні та освітні номінації (напр., public school – як етномаркована назва приватного привілейованого закладу); побутові та гастрономічні реалії (напр., high tea, Sunday roast).